

Tribuna

David Bueno i Torrens. Professor i investigador de genètica i divulgador de la ciència

El dilema del presoner

Fa tot just una setmana l'Estat va mostrar les seves cartes per intentar aturar l'1-O: pressió judicial i policial fora mida per advertir, amenaçar i intimidar totes les persones potencialment implicades emprenent accions judicials, més de 60.000 sense comptar les que vagin a votar. Aquesta estratègia, tanmateix, sembla un calc d'un test típic de la neurociència cognitiva destinat a avaluar la facilitat amb què dues persones decideixen cooperar. Penso que conèixer el resultat d'aquest test ens pot ajudar a mantenir-nos fermes en aquesta recta final. S'anomena *El dilema del presoner* i va ser desenvolupat l'any 1950 com a part de l'anomenada teoria de jocs.

CONSISTEIX EN EL SEGÜENT. Dues persones són arrestades sense proves. El fiscal, entestat a aconseguir una condemna, els ofereix un tracte a cadascuna per separat, sense que es puguin comunicar entre elles. El tracte és que si inculpen l'altra persona, la seva condemna es reduirà. Hi ha tres possibilitats: si ambdós refusen inculpar l'altre, se'ls condemnarà a tots

dos a un any de presó, per manca de col·laboració amb la justícia; si s'inculpen entre ells, llavors, basant-se en la inculpció, se'ls condemnarà a dos anys de presó a cadascú; finalment, si un inculpa l'altre però aquest refusa fer-ho, llavors l'inculpat haurà d'estar tres anys a la presó i l'altre quedarà en llibertat. Quina és la millor solució? Si hom prioritza el benestar personal, pot pensar que és millor inculpar l'altre per quedar lliure, però cal que l'altre no t'inculpi a tu –alternativament tots dos estareu més temps a la presó–, i no hi ha cap garantia que això succeeixi atès que estan incomunicats. En canvi, si es

prioritza el benestar col·lectiu, llavors és millor no inculpar l'altre i esperar que aquest ho vegi de la mateixa manera perquè no t'inculpi a tu. Quan es passa aquest test de manera repetida a un nombre elevat de persones, aquesta és la solució de les tres possibles que implica menys anys de presó en conjunt.

LA SIMILITUD amb l'ofensiva judicial i policial és que intenten que el major nombre de persones possible es desdigni de la seva voluntat de col·laborar amb el referèndum o de participar-hi, de manera que la responsabilitat final recaigui només en uns quants, que podran ser processats com a únics responsables. Seria l'equivalent a "inculpa l'altre i així quedaràs lliure –deixa que ell es mulli per tu però tu no et mullis per ell–". Però la teoria de jocs de la qual forma part aquest test ens diu que aquesta és una mala solució al dilema. La millor solució, en còmput global, és mantenir la col·laboració fins al final, i que ningú es faci enrere atemorit. En el nostre cas, a més, no hi ha només dues persones implicades, sinó centenars de milers, i no estem incomunicats.

“La millor solució a l'ofensiva de la por judicial és que ningú es faci enrere atemorit